

## Vida sözü

**BİR ULDUZ DA SÖNDÜ...****Tanınmış baletmeyster, Xalq artisti Rəfiqə Axundova xatirələrə köçdü**

...8 il öncə “Nizami” Kino Mərkəzində Xalq artistləri – Rəfiqə Axundova ilə həyat yoldaşı Maqşud Məmmədovun həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş “Balet mənim həyatımdır” sənədli filminin təqdimatı idi. Ekran işi böyük marağa səbəb oldu. Azərbaycanın və Rusiyanın ünlü mədəniyyət və incəsənət xadimlərinin yaşı 75-dən yuxarı olan Rəfiqə xanımın Maqşud bəy haqqında fikirlərini bölüşdükləri film əsl sənədli salnamə idi. Hər ikisinin təbəssümlü baxışları üzvlərindəki qırıqları silib aparmışdı.

Filmə müsahibəsi yer alan tanınmış rus baletmeysteri, xoreoqraf, teatr rejissoru, aktyor və rəssam, SSRİ Xalq artisti Vladimir Vasilyev də premyeraya görə Bakıya gəlmişdi. Möhtərəm qonaq leytmotivini həyatda və yaradıcılıqdakı məhəbbət mövzusu təşkil edən filmə baxdıqdan sonra təəssüratı ilə bağlı suala razılıqla: “Həqiqətən də, incəsənət adamları hər bir dövlətin milli sərvətidir”, – deyə cavab vermişdi.

Həmin vaxt Bakıda olan daha bir məşhur xoreoqraf – Litvanın Əməkdar artisti Petras Skirmantas isə demişdi ki, Azərbaycan Qəmə Almazadə, Leyla Vəkilova, Tamilla Şirəliyeva ilə bərabər, Rəfiqə Axundova və Maqşud Məmmədov kimi görkəmli sənətciləri ilə fəxr etməkdə haqlıdır.

Xatırladaq ki, həmin filmədən bir neçə



il sonra hər iki sənətkar Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafında xidmətlərinə görə “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilib. Ümumiyyətlə, onların sevgi dolu həyatını bir növ elə “Məhəbbət əfsanəsi” də adlandırmaq olar. Çünki Nazim Hikmətin eyni adlı pyesinə Arif Məlikovun yazdığı və Rəfiqə xanımın Şirin, Maqşud bəyinin isə Fərhəd obrazlarını canlandırdıqları bu balet əsl məhəbbətə, onun əbədliliyinə himn kimi səslənir.

Rəfiqə Axundova 1931-ci il avqustun 7-də dünyaya gəlib, 20 yaşında Bakı Xoreoqrafiya Məktəbini bitirib. Moskvada, Böyük Teatrda təkmilləşmə kursu keçdikdən sonra düz 20 il Azərbaycan Opera və Balet Teatrının solisti olub. 1971-ci ildən isə həmin teatrın baletmeysteri, ardınca baş baletmeysteri olub. Ayışə və Gözəllər gözəli, Fanni (“Yeddi gözəl”, “İldırımli yollarla”, Q.Qarayev), Gülşən (“Gülşən”, S.Hacıbəyov), Gülyanaq (“Qız qalası”, Ə.Bəddəliyev), Zarema (“Baxçasaray fontanı”, B.Asafiyev), Jizel (“Jizel”, A.Adan) və s. obrazları özünəməxsus ustalıq və məharətlə yaradıb. Baletlərdəki performansları o qədər fərqli və təsiredici olub ki, həyatda ona Şirin, Aışə, Gözəllər gözəli, Fanni deyiblər.

Ömür-gün yoldaşı Maqşud Məmmədovla birlikdə Azərbaycan Opera və Balet Teatrında “Xəzər balladası” (T.Bakıxanov), “Qobustan kölgələri” (F.Qarayev), “Yallı” və “Azərbaycan süitəsi” (R.Hacıyev), “İldırımli yollarla” və “Yeddi gözəl” (Q.Qarayev), “Babək” (A.Əlizadə), “Şelkunçik” (P.Çaykovski), habelə Novosibirsk Opera və Balet Teatrında “İldırımli yollarla” baletlərinin quruluşunu verib.

O, Əlcəzair, İsveç, Misir və Belçikada



də pedaqoq-baletmeyster işləyib. Əlcəzairdə “Üç inqilab” ilk milli baletini, Malmödə “Muğam” musiqili xoreoqrafiya lövhəsini, Qahirədə “Yeddi gözəl”, Antverpendə “Kaleydoskop” baletlərini (hər ikisi Maqşud Məmmədovla birlikdə) tamaşaya qoyub. “Xəzər balladası”, “Qobustan kölgələri” və “Azərbaycan süitəsi” 1969-cu ildə 7-ci Beynəlxalq rəqs festivalında Paris Rəqs Akademiyasının diplomuna layiq görülüb. 1994-cü ildə yenə də Rəfiqə xanım Maqşud müəllimlə birgə “Yeddi gözəl” baletini Ankarada uğurla tamaşaya qoyub.

Rəfiqə Axundovanın balerina kimi çıxışları, xoreoqraf kimi quruluşları ən nüfuzlu teatr səhnələrini bəzəyib, onu dünyada tanıdıb və sevdirdi. Onun haqqında SSRİ xalq artistləri Yuri Qriqoroviç, Vladimir Vasilyev, Mixail Lavrovski, Vyacheslav Qordeyev, SSRİ xalq rəssamı Tahir Salahov, SSRİ xalq artisti, opera müğənnisi Fidan Qasımova, Azərbaycanın xalq yazıçısı Anar, xalq artisti, dirijor Rauf Abdullayev, əməkdar incəsənət xadimi Fəxə Qarayev və başqaları yüksək fikirlər söyləyiblər...

Xoreoqrafiyamızın sönməz ulduzu 93 yaşında fani dünyanı tərk edib əbədiyyətə



qovuşdu. Amma sənətinin ucılığına şahidlik edənlərin gözündə hər zaman zirvə olaraq qalacaq.

\*\*\*

Mərhum sənətkçi ilə əvvəlcə Təzə Pir məscidində vida mərasimi keçirilib. Mərasimdə rəsmi şəxslər, mərhumun ailəsi, yaxınları və sənət dostları iştirak edib. Vida mərasiminin ardınca cənəzə İkinci Fəxri xiyabana aparılaraq torpağa tapşırılıb.

Dəfn mərasiminə ölkə rəhbərliyi adından əklil göndərilib.